**30.09.2022**

## Тема: Кадри підприємства .

Під *персоналом підприємства* розуміється сукупність найнятих працівників різних професійно-кваліфікаційних груп, зайнятих на підприємстві відповідно до штатного розкладу, а також працюючі власники організації, які одержують на підприємстві (фірмі) заробітну плату.

Слід розрізняти поняття "кадри", "персонал", "робоча сила", "трудові ресурси" і "трудовий потенціал".

Під *кадрами* розуміється основний (штатний, постійний), як правило, кваліфікований склад працівників підприємства.

Поняття "*персонал*" більш містке, воно включає весь особовий склад тих, хто працює на підприємстві, а саме:

- працівників облікового складу;
- осіб, прийнятих на роботу за сумісництвом з інших підприємств;
- осіб, які виконують роботи за договорами цивільно-правового характеру.

Між поняттями "робоча сила", "трудові ресурси" і "трудовий потенціал" є взаємозв'язок і взаємозалежність. *Робоча сила* є сукупністю фізичних і розумових здібностей людини, які вона використовує в процесі трудової діяльності для виробництва матеріальних благ та послуг.

*Трудові ресурси* підприємства характеризують його потенційну робочу силу, і виражаються в чисельності працездатних працівників, які володіють сукупністю фізичних, розумових та духовних здібностей. В процесі трудової діяльності з виробництва матеріальних благ і послуг витрачаються фізичні та розумові здібності працівників і трудові ресурси перетворюються на робочу силу.

*Трудовий потенціал* - це конкретні працівники, ефективність використання яких в трудовому процесі відома.

Склад і кількісні співвідношення окремих категорій та груп працівників підприємства характеризують *структуру персоналу*. Персонал підприємства, безпосередньо пов'язаний з процесом виробництва продукції (послуг), тобто зайнятий основною виробничою діяльністю називається *промислово-виробничим персоналом*. До нього належать усі працівники основних, допоміжних, підсобних і обслуговуючих цехів; науково-дослідних, конструкторських, технологічних організацій та лабораторій, які перебувають на балансі підприємства; заводоуправління зі всіма відділами й службами, а також служб, зайнятих капітальним та поточним ремонтом обладнання й транспортних засобів підприємства.

Працівники торгівлі та громадського харчування, житлового господарства, медичних і оздоровчих установ, навчальних закладів і курсів, а

також установ дошкільного виховання та культури, які перебувають на балансі підприємства, належать до *непромислового персоналу* підприємства.

Працівники промислово-виробничого персоналу поділяються на дві основні групи - робітники і службовці. *Робітники* діляться на основні й допоміжні. В групі *службовців* виділяють такі категорії тих, хто працює:

*керівники* - особи, наділені повноваженнями ухвалювати управлінські рішення й організовувати їх виконання. Вони поділяються на лінійних, таких, що очолюють відносно відособлені господарські системи, і функціональних, таких, що очолюють функціональні відділи або служби;

*спеціалісти* - працівники, зайняті інженерно-технічними, економічними, бухгалтерськими, юридичними й іншими аналогічними видами діяльності;

*службовці* - працівники, які здійснюють підготовку й оформлення документів, облік і контроль, господарське обслуговування та діловодство (агенти, касири, контролери, діловоди, обліковці, креслярі тощо).

Персонал підприємства поділяється за професіями, спеціальностями та рівнем кваліфікації. *Професія* - це особливий вид трудової діяльності, яка потребує певних теоретичних знань і практичних навичок, а *спеціальність* - вид діяльності в межах професії, який має специфічні особливості, додаткові спеціальні знання і навички.

*Кваліфікація* характеризує ступінь оволодіння працівниками тією або іншою професією або спеціальністю і відображається в кваліфікаційних (тарифних) розрядах та категоріях, які їм привласнюються залежно від теоретичної й практичної підготовки. Тарифні розряди, категорії - це одночасно і показники, які характеризують ступінь складності робіт. Докладний опис посад кожної категорії та вимог до них міститься в *Тарифно-кваліфікаційному довіднику* посад керівників, спеціалістів службовців, що охоплює тільки осіб, які працюють за наймом. Загальноукраїнський класифікатор містить інформацію про всіх зайнятих на ринку праці.

*На зміну професійно-кваліфікаційного складу та структури персоналу підприємств впливають такі фактори:*

— зростання попиту на кваліфіковану робочу силу, що пов'язано зі швидкими темпами оновлення продукції, ускладненням технологічних процесів тощо;

— перерозподіл працівників зі сфери промислового та сільськогосподарського виробництва у сферу побутового обслуговування населення, торгівлі, інформаційну сферу;

— досить висока частка зайнятих ручною та некваліфікованою працею, що пов'язано із сповільненням темпів технічного переоснащення підприємств;

— включення до складу трудових ресурсів працівників з більш високим освітнім рівнем, ніж ті, які вибувають за межі працездатного віку;

— неврахування системою освіти сучасних вимог і потреб у кваліфікованій робочій силі, що породжує невідповідність між реальним попитом підприємств у кадрах та їх пропозицією на ринку праці.

*Продуктивність праці* характеризує ефективність, результативність витрат праці й визначається кількістю продукції, виробленої в одиницю робочого часу, або витратами праці на одиницю виробленої продукції, або виконаних робіт.

Всі методи визначення продуктивності праці поділяються на визначення прямих та обернених показників.

*До прямих показників* належить виробіток продукції, безпосередньо продуктивність праці. Продуктивність праці, в свою чергу, визначається в натуральних, вартісних і нормативних показниках.

*До обернених показників* належить трудомісткість, що поділяється на планову, фактичну і нормативну.

*Загальний виробіток продукції* — це кількість продукції, що випустило підприємство за розрахунковий період. Але для докладного економічного аналізу ефективності діяльності підприємства слід визначити, скільки виробила продукції окремо взята людина, яку кількість продукції виготовлено за одиницю часу і скільки продукції за певний період виготовляє одиниця устаткування. Таким чином, цікаво визначити саме продуктивність індивідуальної праці.

**Домашнє завдання**

**1) Записуєте тему уроку і короткий конспект теми – фото надсилаєте на мою електронну адресу до 1 жовтня.**

**2) Питання записуєте у свої зошити робочі і надсилаєте до 1 жовтня на мою електронну адресу.**

**Контрольні запитання**

1. Що розуміють під персоналом підприємства?

2. Що означає термін «кадри»?

3. Що таке робоча сила?

4. Дайте визначення трудовому персоналу?

5. Хто належить до промислово-виробничого персоналу?

6. Хто належить до непромислового персоналу?

7. Дайте визначення термінів:

- керівникки

- спеціалісти

- службовці

8. Що таке професія, спеціальність, кваліфікація?

9. Які фактори впливають на зміну професійно-кваліфікаційного складу та структури персоналу підприємств?

10. Що таке продуктивність праці?

11. Які показники належать до прямих?

12. Які показники належать до обернених?